

Hoe schrijf ik ... een paper?

Iedereen die studeert, krijgt op een dag de onvermijdelijke opdracht een paper te schrijven. Natuurlijk, dit is de uitgelezen kans om te laten zien wat je de laatste tijd hebt opgestoken. Maar hoe krijg je al je informatie op papier, in de juiste woorden en een logische volgorde? Laat dit stappenplan je van dienst zijn.

1. INTERESSANT HOOR

Misschien heb je een enorme verzameling kladblaadjes waarop je aantekening hebt gemaakt van (sub)onderwerpen die in je paper aan bod moeten komen. Misschien zit alles in je hoofd. Misschien heb je al een idee van de opbouw van je betoog, misschien heb je geen flauw idee waar je moet beginnen. Hoe dan ook, sta voordat je je pen of toetsenbord ter hand neemt even stil bij de drie eigenschappen waaraan elk paper moet voldoen.

Wanneer is een paper interessant voor de lezer?

- als het informatief is
- als het begrijpelijk is
- als het aantrekkelijk geschreven is

Een enorme open deur. Maar kijk er voor de zekerheid nog maar een keer goed naar. En loop je straks vast tijdens het schrijven, vraag je dan af: Voegt wat ik schrijf iets toe aan mijn betoog? Is het logisch dat ik deze informatie op deze plek zet? Zijn mijn zinnen niet te ingewikkeld?

2. GRRR, HET LUKT NIET

De schrijver die zonder zuchten en steunen een tekst uit zijn mouw schudt, moet nog geboren worden. Maar soms kan het schrijven je zo tegenzitten, dat je nog maar een zekerheid hebt: het komt nooit, nooit, nooit meer goed met die tekst.

Waarom lukt het niet?

- onzekerheid

Met het idee: het lukt me toch niet, gaat het je ook echt niet lukken. Waarom ben je onzeker over je schrijfcapaciteiten? Misschien weet je stiekem al dat je nog niet voldoende informatie hebt verzameld. De oplossing: op zoek gaan naar meer. Praten met mensen.

Of denk je dat je niet goed genoeg kunt schrijven? Ook daar is een oplossing voor: laat iemand die je vertrouwt meelesen. Vraag om feedback. En: lees veel. Zo leer je (bewust en onbewust) hoe een goede tekst in elkaar steekt.

- een gebrek aan informatie

Zoals gezegd: een gebrek aan informatie is op te lossen door op zoek te gaan naar aanvullende informatie. Ga je niet op zoek naar meer, dan loop je op een bepaald moment vast.

Weet je niet precies welke informatie je mist? Maak dan per thema inzichtelijk wat je hebt. De gaten komen zo vanzelf in beeld. Als je het overzicht (tijdelijk) helemaal kwijt bent, vraag dan iemand om even mee te lezen en aan te geven waar het aan informatie ontbreekt.

- concentratieverlies

De een heeft wat meer discipline dan de ander en ieder heeft een eigen manier van werken. Zoek een plek op waar je prettig zit en niet te veel wordt afgeleid. Zie het schrijven als een afspraak met jezelf. Spreek met jezelf af hoe lang je doorwerkt tot je eerste kop koffie of de lunch. Lukt het je na een tijdje niet meer om je te concentreren, loop dan even een blokje om of ga (niet te lang!) wat anders doen. Spoken er voortdurend andere onderwerpen en afspraken door je hoofd? Maak een (to-do-)lijstje waarop je die versturende gedachten van je af schrijft.

- writer's block

Je weet wat je moet schrijven, maar krijgt het niet geformuleerd. Geen woord of zin staat op de juiste plek. Lastig, maar niet onoverkomelijk.

Oplossing 1: praat over je onderwerp met een collega. Laat hem of haar er vragen over stellen.

Hierdoor kijk je even met andere ogen naar je onderwerp.

Oplossing 2: schrijf gewoon op wat er in je opkomt. Alles, ook al ben je er niet van overtuigd dat dit hout snijdt. Aarzel niet, schrap niet, verbeter niet, maar schrijf aan één stuk door. Lees je de volgende dag terug wat je hebt opgeschreven, dan zie je dat het zo gek nog niet is. Met wat tekstuele aanpassingen en wat schuiven met passages weet je er ook vast een aardig geheel van te maken.

Toch nog wat geworden!

Oplossing 3: om te voorkomen dat je met een writer's block komt te zitten, kun je eens proberen om aan het einde van elke schrijfdag alvast een begin te maken voor de volgende dag. Bijvoorbeeld door wat vragen te noteren die nog antwoord nodig hebben of door de eerste (voorlopige) zin van een nieuwe alinea of nieuw hoofdstuk te formuleren.

- te kritisch

Niemand zet in een keer een hele serie perfecte zinnen op papier. Jij ook niet. Dat is goed om te weten, want het betekent dat je niet te kritisch op jezelf moet zijn. Er volgen nog genoeg rondes om verbeteringen aan te brengen en aan te scherpen wat je hebt opgeschreven. Zie het als volgt:

ronde 1 is er om alle informatie die je verzameld hebt op papier te krijgen

ronde 2 is er om die informatie te ordenen

ronde 3 is er om je taalgebruik bij te schaven

ronde 4 is er om de puntjes op de i te zetten

Laat je tekst eventueel door een ander lezen voor bruikbare tips en nuttige kritiek.

- omslachtig taalgebruik

Schrijftaal is niet hetzelfde als het gesproken woord – spreektaal is doorgaans veel informeler van toon. Maar: schrijftaal is ook niet het tegenovergestelde van spreektaal. Het is geen ambtelijke of wetenschappelijke taal en niet doorspekt met vaktermen. Probeer dus liever te schrijven zoals je

spreekt dan te schrijven alsof je de hoogste ambtenaar van het ministerie bent. Lees je teksten eens hardop. Hoe klinkt dat? Past het bij jou?

De directie tracht reeds gedurende drie maanden een nieuwe locatie te vinden. Trachten? Reeds? Gedurende? Zijn dat woorden die je vaak gebruikt? Klinkt: De directie zoekt sinds drie maanden naar een nieuwe locatie niet veel beter? Hoe duidelijker je schrijft, hoe beter je boodschap aankomt. Stel de lezer door je woordkeuze en zinsbouw in staat begrijpend te lezen.

3. STRUCTUUR

Niets komt bij toeval in je betoog terecht. Alles staat er met een reden. Maar wat zet je op welke plek? Hoe plak je al je informatie op een logische manier aan elkaar? Je kunt twee dingen doen:

- zomaar beginnen met schrijven
- je informatie ordenen voordat je gaat schrijven

Het zal geen verrassing zijn dat de tweede optie de voorkeur heeft. Soms lukt het hoor, gewoon beginnen. Maar vaker lukt het niet, zelfs niet als je precies voor ogen hebt welke geïnterviewde wat zei en welke theoretische informatie en voorbeelden je daar mooi aan kunt verbinden. Je moet nu eenmaal veel informatie in je paper kwijt. Te veel om in één keer te overzien. Maak het jezelf daarom niet onnodig ingewikkeld en ga voordat je aan het schrijven slaat even zitten om je informatie te ordenen; om bij elkaar te zetten wat bij elkaar hoort.

- schrijf de verschillende thema's (hoofdzaken) die aan bod komen op verschillende kaartjes
- schrijf onder elk thema welke onderwerpen daartoe behoren
- leg de kaartjes in een logische volgorde

Je kunt al thema's gaan noteren als je nog niet al je informatie verzameld hebt. Nieuw thema? Nieuw kaartje. Onderwerp toch liever onderbrengen bij een ander thema? Geen probleem. Streep het door op het ene kaartje en schrijf het er op een ander kaartje bij. Andere volgorde uitproberen? Wissel de kaartjes van plaats. Zit er nog steeds logica in je verhaal?

Door je informatie op kaartjes te ordenen wordt ook duidelijk welke informatie nog ontbreekt. Je ziet al snel waar gaten vallen, over welk onderwerp je nog niet genoeg weet en waar je nog achteraan moet.

4. NOG MEER STRUCTUUR

Als je het als volgt bekijkt, is het eigenlijk heel eenvoudig:

- een paper bestaat uit hoofdstukken
- een hoofdstuk bestaat uit paragrafen
- een paragraaf bestaat uit alinea's
- een alinea bestaat uit zinnen

En elk hoofdstuk, elke paragraaf, elke alinea en elke zin bestaat uit:

- een kop
- een middenstuk
- een staart

Geoefende schrijvers kunnen spelen met de volgorde van de informatie die zij geven. Om de spanning op de bouwen of bewust vraagtekens op te roepen starten zij bijvoorbeeld met de staart, met de clou van hun verhaal. Wie (nog) geen volleerd schrijver is, doet er goed aan om snel met de belangrijkste informatie op de proppen te komen (de kop). Dat geldt voor elk hoofdstuk, maar ook voor elke paragraaf en alinea. Wat staat de lezer de komende regels te wachten? Dat is de KOP. Vervolgens geef je onderbouwende of aanvullende informatie – MIDDEN –, waarna je afsluit met een bruggetje naar de volgende paragraaf of alinea of met een conclusie: de STAART.

Voorbeeld:

Bibi en Julia – in werkelijkheid heten alle ouders in dit verhaal anders – zijn allebei singlemoeders en kunnen alleen heftig uit als hun zoontjes bij papa logeren. Julia: ‘Als mijn zoontje een week naar zijn vader is, zoek ik uit wat de leuke feestjes zijn en ga ik goed voorbereid op stap.’ Thijmen (die een dochter van een paar maanden heeft) en Fasiel (vader van twee jonge dochters) kunnen een stuk makkelijker weg. Zij hebben allebei een vriendin die thuisblijft bij de kinderen als papa uitgaat. Fasiel: ‘En als ik weet dat mijn vriendin met de kinderen een heel weekend naar opa en oma gaat, ga ik goed los. Als de kat van huis is, viert papa feest.’ (Uit: Volkskrant Magazine, 23 november 2013).

De structuur in deze alinea:

<i>Bibi en Julia – in werkelijkheid heten alle ouders in dit verhaal anders – zijn allebei singlemoeders en kunnen alleen heftig uit als hun zoontjes bij papa logeren.</i>	KOP: waar gaat het over? → over ouders van jonge kinderen die in het weekend flink op stap willen, inclusief drugs.
<i>Julia: ‘Als mijn zoontje een week naar zijn vader is, zoek ik uit wat de leuke feestjes zijn en ga ik goed voorbereid op stap.’ Thijmen (die een dochter van een paar maanden heeft) en Fasiel (vader van twee jonge dochters) kunnen een stuk makkelijker weg. Zij hebben allebei een vriendin die thuisblijft bij de kinderen als papa uitgaat. Fasiel: ‘En als ik weet dat mijn vriendin met de kinderen een heel weekend naar opa en oma gaat, ga ik goed los.</i>	MIDDEN: onderbouwing, het aanvoeren van aanvullende informatie → Julia, Tijmen en Fasiel vertellen dat zij inderdaad helemaal los gaan als zij de kans hebben
<i>Als de kat van huis is, viert papa feest.’</i>	STAART: conclusie → als de kat van huis is...

Oefening:

- Ben je tevreden over een bepaalde passage in je paper? Ontleed die regels dan eens zoals hierboven. Zie je de structuur en de logica? Goed gedaan!
- Ben je ontevreden over een bepaalde passage in je paper? Ontleed die regels dan eens zoals hierboven. Ontbreekt de structuur? Zit er geen logica in? Gooi de volgorde dan eens om. Voeg ontbrekende informatie toe. Verplaats de alinea naar een andere plek in je paragraaf. Voegt de alinea helemaal niets aan je betoog toe? Schrap 'm dan!

5. DA'S LOGISCH

Je hebt al vele uren nagedacht over het onderwerp van je paper. Je hebt onderzoek gedaan, mensen geïnterviewd, literatuur bestudeerd en hard je best gedaan om alles in een logische volgorde op papier te krijgen. Juist omdat je er zo veel tijd en energie in gestoken hebt, is het haast onmogelijk om je tekst te lezen alsof je 'm voor het eerst onder ogen krijgt. Hoe kun je nu controleren of het de moeite waard is om dit hoofdstuk aan je lezers voor te leggen?

Je kunt je eigen teksten controleren door achter elke alinea een kort zinnetje te noteren dat de strekking van de alinea samenvat. Lees je alle zinnetjes achter elkaar op, dan moeten die een logische samenvatting vormen van je betoog. Zie het voorbeeld hieronder (uit: Volkskrant Magazine, 23 november 2013).

Voorbeeld

Bibi en Julia – in werkelijkheid heten alle ouders in dit verhaal anders – zijn allebei singlemoeders en kunnen alleen heftig uit als hun zoontjes bij papa logeren. Julia: 'Als mijn zoontje een week naar zijn vader is, zoek ik uit wat de leuke feestjes zijn en ga ik goed voorbereid op stap.' Thijmen (die een dochter van een paar maanden heeft) en Fasiel (vader van twee jonge dochters) kunnen een stuk makkelijker weg. Zij hebben allebei een vriendin die thuisblijft bij de kinderen als papa uitgaat. Fasiel: 'En als ik weet dat mijn vriendin met de kinderen een heel weekend naar opa en oma gaat, ga ik goed los. Als de kat van huis is, viert papa feest.' → Deze ouders van jonge kinderen willen in het weekend flink op stap, inclusief drugs

'Recreatief drugsgebruik maakt je niet automatisch een slechte ouder', zegt orthopedagoog Veerle Soye van de Vrije Universiteit Brussel, die onderzoek doet naar ouders met drugsproblemen. 'Maar de verantwoordelijkheid voor het kind moet op het moment van gebruik volledig bij een ander liggen. De veiligheid van het kind mag geen moment in gevaar komen.' Voorlichter Roel Kerssenmakers van verslavingsinstelling Jellinek wil daaraan toevoegen: 'Zeker met xtc zijn de effecten langer voelbaar dan de avond zelf, de bekende dinsdagdip. Maar ook van cocaïne kun je nog een paar dagen moe en opgefokt zijn. Daar moet je als ouder op anticiperen.' → drugsgebruik is niet per se verkeerd, als de ouders maar oog hebben voor de consequenties

Het uitgaan botst niet met hun gezinsleven, zeggen de vier ouders. Als Julia een oppas heeft, die het overigens niet erg vindt om een nachtje op de bank te slapen, gebruikt ze de laatste uurtjes geen drugs meer. Thuiskomen werkt ontzuuchtend voor haar. 'Ik schiet dan gelijk weer in de moedermodus. Al kom ik zondagochtend om zes uur thuis, ik weet dat ik om acht uur met mijn

zoontje naar het voetbalveld moet. Als ik drugs heb gebruikt en ik blijf lang in bed liggen, voel ik me ook schuldiger dan wanneer ik de zaterdagavond thuis zou zijn gebleven.' Thijmen laat de brakheid ook niet toe, de volgende ochtend is hij papa Thijmen, punt. 'Ik heb de baby weleens de fles gegeven terwijl ik nog bibberig was van de coke. Gelukkig is ze een blij kind, die blijft lachen.' Fasiel blijft soms wakker tot in de middag. 'Als mijn dochters dan hun dutje doen, ga ik ook even pitten.' → zodra zij thuis zijn, pakken de feestvierders hun verantwoordelijkheid als ouder weer op

De ouders weten het zeker: de kinderen hebben nergens last van. Thijmen: 'Ik zou het mezelf nooit vergeven als mijn dochter later zou zeggen dat ik door de drugs een slechte vader was.' Ze zijn nu gelukkig ook nog te jong om te begrijpen wat papa en mama de hele nacht hebben gedaan. 'Al voelen ze wel aan dat je niet helemaal in balans bent', zegt Fasiel. 'Maar dat ben je ook niet als je griep hebt.' Julia heeft voorzichtig tegen haar zoontje gezegd dat mama 'een stukje jonger is dan de meeste mama's van zijn vriendjes, en dat mama ook weleens uit wil'. Volgens Julia snapt hij dat goed. 'Ik word een leukere moeder omdat ik mezelf die avondjes gun.' → de kinderen lijden er niet onder, de ouders knappen ervan op

Samenvatting

Deze ouders van jonge kinderen willen in het weekend flink op stap, inclusief drugs. Drugsgebruik is niet per se verkeerd, als de ouders maar rekening houden met de consequenties (zeggen deskundigen). Zodra zij thuis zijn, pakken de feestvierders hun verantwoordelijkheid als ouder weer op (zeggen de ouders in kwestie). Conclusie: de kinderen lijden er niet onder, de ouders knappen ervan op.

6. MOOI HOOR

Wil je de lezer bij de les houden, dan moet je aantrekkelijk schrijven. Het gaat de een wat makkelijker af dan de ander, maar iedereen kan zijn teksten aanscherpen, verfraaien en verbeteren. Hoe? Zo:

- **Gebruik signaalwoorden** en signaalzinnen om verbanden duidelijk te maken:
  - aaneenschakeling: en, ook, verder, bovendien, daarnaast, niet alleen... maar ook, zowel... als
  - tegenstelling: maar, echter, toch, daarentegen, integendeel, enerzijds... anderszijds, aan de ene kant... aan de andere kant
  - reden/argument: want, aangezien, omdat, immers, namelijk
  - toelichting: dat houdt in, dat wil zeggen, preciezer geformuleerd
  - voorbeeld: bijvoorbeeld, ter illustratie, denk aan
  - voorwaarde: als, indien, mits, wanneer
  - relativering: hoewel, ondanks dat, weliswaar, tenzij
  - vergelijking: alsof, evenals, eveneens, net als, vergelijk
  - conclusie: dus, de slotsom is, dat betekent
- **Varieer in zinsbouw en lengte:**
  - Wissel lange en korte zinnen af

- Plaats de belangrijkste informatie uit de zin af en toe (niet altijd!) voorop:
De man zwalkte dronken over straat → *Dronken zwalkte de man over straat.*
- **Varieer in direct/indirect:**
  - *De agent zei: 'Meneer, u reed daar veel te hard.'*
  - *'Meneer, u reed daar veel te hard', zei de agent.*
  - *Volgens de agent reed de man daar veel te hard.*
- **Ga voor concreet**, wees specifiek, draai er niet omheen:
  - Een *elftal* is gewoon *elf*, tenzij je het over een voetbalploeg hebt. Een *zevental* is gewoon *zeven*. Niet meer en niet minder (anders kun je beter acht of zes schrijven). Bedoel je een veelvoud van zeven? Waarom dan niet gewoon veertien of 21?
- **Gebruik geen oubollige, al te moderne en ingewikkelde woorden**: verlies je eigen taalgebruik niet uit het oog. Lees je tekst eens hardop voor. Klinkt dat vertrouwd?
  - Het onderzoek *welke* ik heb uitgevoerd → Het onderzoek *dat* ik heb uitgevoerd
  - *Wier? Derhalve? Zulks? Sedert? Voorts? Hedenavond?* → beter van niet
  - Alledaagse woorden maken je tekst een stuk beter leesbaar:
    - *Initiëren* = *beginnen*
    - *Fluctueren* = *schommelen*
    - *Bezoldiging* = *salaris*
    - *Exceptioneel* = *uitzonderlijk*
    - *Dientengevolge* = *daardoor*
    - *Alsmede* = *en (ook)*
  - Denk goed na of jargon in je tekst thuishoort. Artsen onder elkaar zeggen *cardiaal arrest*, maar tegenover hun patiënten spreken zij van een *hartstilstand*.
  - Modewoorden zijn tijdelijk zeer populair, maar hun levensduur is beperkt. *Een stukje communicatie* → niet doen!
- **Schrap**: elke tekst bevat aanvankelijk woorden die verwijderd kunnen worden omdat ze niets toevoegen; omdat de betekenis ervan al op een andere manier in de zin verwerkt is:
  - *de festiviteiten zullen op vrijdag 22 april plaatsvinden* → *de festiviteiten vinden op 22 april plaats*
  - *de huidige minister-president doet het uitstekend* → *de minister-president doet het uitstekend*
  - *zij is momenteel met vakantie* → *zij is met vakantie*
  - *enkele voorbeelden zijn: ...* → *voorbeelden zijn: ...*
- **Vermijd vage woorden**: sommige woorden maken een tekst vager dan nodig is. Denk aan: *best wel, zoiets, en zo, eigenlijk, de meeste, denk ik*. Probeer eens uit of je ze weg kunt laten.
- **Gebruik de lijdende vorm met mate**: de lijdende vorm kan een tekst heel stroperig maken. Het onderwerp staat niet op de voorgrond, wat nadelig kan zijn voor de strekking van je tekst:
  - het avondeten wordt klaargemaakt door mijn moeder, terwijl de tafel door mijn vader wordt gedekt → mijn moeder maakt het avondeten, terwijl mijn vader de tafel dekt

7. TIPS

- Blijf tijdens het schrijven van je paper praten over je onderwerp met medestudenten, collega's, je partner of vrienden. Zo ontdek je welke vragen je verhaal bij je toehoorders oproept. Probeer die vragen nauwkeurig te beantwoorden. Blijf je met vragen zitten, waarop je het antwoord niet kunt geven? Wellicht kun je die in je paper presenteren als aanbeveling voor vervolgonderzoek.
- Heb je veel uit te leggen? Gebruik kaders als toelichting op de lopende tekst. Zo voorkom je dat de lezer de draad kwijtraakt.
- Maak gebruik van een schrijfboek (het Trouw Schrijfboek of kijk op <http://apps.nrc.nl/stijlboek/>). Alle grote kranten hanteren zo'n naslagwerk. Je vindt daarin alles over genres, woordkeuze, spelling, het gebruik van namen en nog veel meer.
- Het antwoord op heel veel prangende vragen vind je ook op www.onzetaal.nl/taaladvies.
- Maak gebruik van het Groene Boekje: <http://woordenlijst.org/> en het Van Dale woordenboek: <http://www.vandale.nl/>

Veel succes!

Jolanda

tekst@jolandavandenbraak.nl
www.jolandavandenbraak.nl

